

v Brandýse n. O., kde téhož nebo příštího roku zemřel pan Bohuš Kostka. Vdova po něm Libuše, Bratřím věrná, koupila panství od krále opět k plnému vlastnictví a mohla bratrský sbor chránit. Její syn z prvního manželství Jan z Žerotína ji v tom věrně následoval a tak se Brandýs stal opěrným bodem Jednoty ve východních Čechách až do let pobělohorských. B. Václav Holý spravoval odtud do své smrti [1570] okolní sbory, kde se udržela nadále aspoň podomní shromáždění.

Na Bratry bývají vztahovány další zprávy o zatčení a věznění „pikartských“ učitelů a kazatelů, kteří byli dopadeni v Čechách r. 1559 a 1560 a byli opět prý vedeni na galeje jako r. 1556, nakonec však propuštění jednak pro vysoké stáří, jednak že budili obecnou útrpnost, králi nevhod. Je ovšem možné, že se tu opakují zprávy z let 1555/6 a že se vůbec v tomto případě pode jménem pikartů rozuměli mikulášenci, nikoli Bratři, kteří sami o těchto událostech ve svých záznamech mlčí. Při stoupajících pokrocích reformace v Čechách i v říši nezdálo se radno užívat prostředků nejdrastičtějších, kde bylo příliš zřejmé, že jde o pronásledování pro víru a nedalo se krýt záminkami jako v případě Augustovců.

[XIII]

V pruském vyhnanství

BRATŘÍ Z KRÁLOVSKÝCH STATKŮ vypovědění nesměli při vzrostlé moci králové hledat útočiště na panstvích šlechty ani v Čechách, ani na Moravě, jak by se jindy rozumělo. Zdá se, že od počátku měli již na mysli cíl mnohem vzdálenější ve východních Prusích, ano že byli od tamního vévody pozváni. Vévoda Albrecht z rodu Hohenzollernů [1525—1568] byl bratr známého nám Jiřího, markraběte braniborského a švagr lehnice-

kého knížete Fridricha, jsa oběma podoben upřímným náboženským zájmem jako horlivý luterán. A jeho země, kterou prve spravoval jako velmistr Německého řádu a pak [1525] přijal v léno od polského krále jako sekularisované vévodství, potřebovala kolonistů. Z obojího důvodu přijímal v první době své vlády ochotně emigranty vypuzené odjinud pro náboženství, jako to po letech promyšleně činili jeho nástupci v 17. a 18. století. Tak přál v Prusích místa reformovaným Holanďanům, ba i novokřtěncům a švenkfeldovcům, zejména i stoupencům reformace, kteří neobstáli v Polsku. Bratry zajisté znal již z „Počtu z učení“ [1532] a z konfese i z apologie z r. 1538. K tomu byl jeho dvorním kazatelem a pak biskupem v pruské Pomezanii se sídlem v Kwidzyně [Marienwerderu] Pavel Speratus, o jehož zájmu o Bratry v letech dvacátých jsme slyšeli výše. Jistě o nich vypravoval svému vévodovi, jenž ostatně měl také živý zájem o průběh šmalkaldské války, v níž podporoval protestantskou stranu aspoň penězi, nemohl-li jako vasal polského krále vyslat pomoc vojenskou. Pan Vilém Křinecký z Ronova našel u něho útulek a prostředkoval nepochybně přijetí Bratřím. Speratus byl přímluvcem. Když na útěku z Moravy [1523] pobyl u Bratří v Litomyšli, poznal jejich řády i pohostinství a velmi si je zalíbil. Dali prý mu tehdy na další cestu šest zlatých, z nichž on si dva zachoval a v Prusích je ukazoval, když byla o Bratřích zmínka. Měli tedy nyní po mnohých dnech naléztí „chléb puštěný po vodě“ [Kaz. 11, 1].

Když došla lhůta vyměřená vytrvalým Bratřím k odchodu z Čech, šlo již jen o zabezpečení *průchodu Polskem*. Dosáhli ho přízní hraběte Ondřeje z Górký, starosty Velkopolska a kastelána poznaňského, nakloněného reformaci. Cestu podnikli přes Kladsko a Slezsko s několika kněžími, z nichž B. Urban Hermon, Němec, byl jim platným tlumočnickem. Jinak se setkávali i s Lužickými Srby a s Poláky, kteří jim rozuměli. A rozuměli jim již doma i na cestě mnozí jako trpitelům pro víru s velkou sympatií, takže páni i měšťané, hejtmani pohraničních hradů i městské rady jim vycházeli vstříc opravami cest přes pohraniční hory, ochranou před lupiči i štědrým pohostinstvím od místa k místu.